O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

(2024-yil 17-18-may)

(1-qism)

JIZZAX-2024

“Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar” mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2024-yil 17-18-may. 410-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O‘ralov A.I.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., t.f.f.d.(PhD), dotsent Abdumalikov A.A., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), dots. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dotsent Alibayev S.X., p.f.f.d. (PhD) Halimov O‘.H., p.f.f.d.(PhD), dotsent Karshiyev A.A., f.f.f.d.(PhD), dotsent Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dotsent Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD), dotsent Mustafaqulov M.A., f.f.f.d. (PhD) Alibekov D.A.., f-m.f.f.d. (PhD) Sharipov X.F., ps.f.f.d.(PhD) Norbekova B.Sh., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Qayumov O.A., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

2. Colander, D. C. (2005). The Making of an Economist Redux. Journal of Economic Perspectives, 19(1), 175-198.
3. Krugman, P. (1991). Geography and Trade. MIT Press Books.
4. Mankiw, N. G., Romer, D., & Weil, D. N. (1992). A contribution to the empirics of economic growth. The Quarterly Journal of Economics, 107(2), 407-437.
5. Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J. P. (2009). Report by the commission on the measurement of economic performance and social progress.

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI PEDAGOG XODIMLARINING KASBIY EHTIYOJLARINI INNOVATSION METODLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARBLIGI

p.f.n, dots. Alimov Narmurat Nasirovich,
Boqiyev Ramazon Abdurasulxon o'g'li
O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada bugungi kunda rivojlangan ta'lim sharoitida innovatsion ta'lim texnologiyalarining dolzarbligi hamda professional ta'lim muassasasi pedagog xodimlarining kasbiy ehtiyojlari haqida fikr yuritilgan. Bugungi kunda jamiyatni raqamlashtirish ta'limga sezilarli ta'sir ko'rsatib, professional ta'lim muassasalari pedagog xodimlaridan kasbiy kompetensiyalarni oshirib borish talab etilmoqda. Ushbu ilmiy maqolada professional ta'lim muassasalari pedagog xodimlarining kasbiy ehtiyojlarini hal qilishga doir omillar ko'rib chiqilgan hamda professional ta'lim muassasalari o'qituvchilarining kasbiy ehtiyojlariga doir ko'rsatmalar, malakasini rivojlantirishga qaratilgan tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim sifati, professional ta'lim, pedagog kadrlar, malakasini oshirish, metodlar, mehnat bozori, innovatsion axborot, kasbiy ehtiyoj, innovatsion strategiya.

Jahon miqyosida qabul qilingan zamonaviy ta'lim konsepsiyasida ta'lim tizimini boshqarish, ta'lim sifatini baholash jarayoni va vositalari hamda texnologiyalarini takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri etib belgilandi. Professional ta'lim tizimida ta'limning internatsionallashuvi, o'quvchilarning xalqaro mobilligi, ta'lim dasturlarining tez o'zgaruvchanligi bilan bog'liq global tendensiyalari hamda ta'lim sifatini zamonaviy boshqarish texnologiyalarini joriy etish orqali ta'minlash masalasi alohida ahamiyat sifatida kasb etib bormoqda. Professional ta'lim muassasalarida bo'lajak mutaxassislarning intellektual va kasbiy salohiyatiga nisbatan qo'yilayotgan yuqori talablar doirasida kadrlar tayyorlash sifatini boshqarish tizimi takomillashtirilmoqda.

Mamlakatimizda ta'lim va kadrlar tayyorlash tizimini jamiyatdagi demokratik huquqiy davlat qurilishi, zamonaviy tendensiyalardan kelib chiqib modernizatsiyalash, pedagogik faoliyatning nufuzini oshirish, ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazish va akkreditatsiya qilish tizimini rivojlantirish, ta'lim darajasi va sifatini ta'minlovchi normativ, moddiy-texnika va axborot bazasini yaratishga yo'naltirilgan

islohotlar professional ta’lim muassasalarida o‘quv jarayonlari sifatini boshqarish mexanizmlari va pedagog kadrlar tayyorlash mazmunini tubdan takomillashtirishda ilg‘or tajribalarni qo‘llash imkoniyatlarini berib kelmoqda.[1]

Mamlakatimizda professional ta’lim tizimi pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini isloh qilish borasida keng qamrovli ishlar olib borilayotgani fikrimizning yorqin isboti hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha “Harakatlar strategiyasi”da belgilangan “Uzluksiz ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta’lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga muvofiq yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish” ustuvor vazifalarga muvofiq ta’lim portallarida on-layn va off-layn texnologiyalariga asoslangan masofaviy qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslarining joriy etish orqali pedagoglarning asosiy ishdan ajralmagan holda o‘quv kurslari ta’lim dasturlarini mustaqil ravishda o‘zlashtirish imkoniyatlarini yaratish, pedagog kadrlar malakasini oshirish jarayonlarida tinglovchilarning malakaviy tayyorgarligini rivojlantirish va ularda yetarli bilim, ko‘nikma va malakalarni ilg‘or axborot-ta’lim muhitida shakllantirish dolzarb hisoblanadi.[2]

O‘quv - tarbiya jarayonini yuqori ilmiy-uslubiy darajada ta’minlash, malakaviy talablar, o‘quv rejalari va dasturlari asosida kasbiy va pedagogik mahoratni doimiy ravishda rivojlantirishga ko‘maklashish uchun zarur bo‘lgan kasbiy bilimlar, ko‘nikmalar va malakalarni yangilab borish Kasib-hunar ta’limi pedagog xodimlarining kasbiy ehtiyojlarining asosiy ko‘rinishi hamda maqsadi hisoblanadi. Professional ta’lim tizimida kasbiy ehtoyoj muammosini hal qilish sohasidagi nazariy va amaliy tajribaga ijobiy baho berib, hozirda shakllangan tuzilmaviy-mazmunli va protsessual tarkibiy qismlar pedagog kasbiy faoliyatining tabiatiga mos kelmasligini ta’kidlash lozim. Professional ta’lim tizimi rahbar va pedagogik kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirishning amaldagi tizimi zamonaviy talablarga to‘liq javob bermaydi. Mamlakatimizda professional ta’lim tizimi pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini isloh qilish borasida keng qamrovli ishlar olib borilmoqda. Jumladan axborot-ta’lim muhiti - bu ta’limiy axborotlarni uzatish va tez almashishni ta’minlovchi vosita hisoblanadi. [3]

Shunday ekan kasb-hunar ta’limida pedagog xodimning kasbiy ehtiyoji ahamiyatga ega bo‘lgan fazilatlardan biri hisoblanadi. O‘qituvchi shaxsining kasbiy strategiyasi ijtimoiylashuvi jarayonida shakllanadi, o‘zgaradi, zaiflashadi yoki mustahkamlanadi. Bu jarayonda o‘qituvchi bir vaqtning o‘zida o‘zi egallagan kasbiy metodik funksiyalarni ahamiyatga ega bo‘lgan fazilatlarning faol ravishda o‘zgartiruvchi sub’ekt sifatida ishtirok etadi. Kasbiy etika paydo bo‘lishidan oldin ilmiy axloqiy ta’limotlarni yaratishga, bu haqda nazariyalar yaratilishidan oldin, har kuni tajriba, bir yoki boshqa kasbning o‘zaro bog‘liqligini tartibga solish zarurati, muayyan etika talablarining xabardorligi va dizayniga olib keldi. Kasbiy etika har kuni axloqiy ongning namoyon bo‘lishi sifatida sodir bo‘ladi, keyin har bir professional guruh vakillarining xulq-atvorining umumiy amaliyoti asosida ishlab chiqiladi. [4]

Yuqorida berilgan fikrlardan shuni bilishimiz mumkinki kasb-hunar ta’limi pedagog hodimlari bugungi kunda o‘z sohasining yetuk mutahassisi bo‘lish jamiyat ta’lab qilgan ning eng asosiy ta’lablaridan biri bo‘lib qolmoqda. Bu vaziyatga yana

bitta misol bugungi kun pedagog hodimni har kungi ongdan professional axloqiy kasbiy mutaxassisilikni ta’lab qiluvchi hamda nazariy ongga o‘tishni taqozo qilmoqda. Kasbiy axloq normalari darhol tan olinmaydi, bu fikrlarning kurashi tufayli sodir bo‘ladigan jarayondir. Kasbiy ma’naviyat va jamoat ongi o‘rtasidagi munosabatlar muhitni to‘g‘ri anglay olishga bog‘liq. Turli xil professional etika o‘z an’analariga ega, bu asrlar davomida ma’lum bir kasb vakillari tomonidan ishlab chiqilgan asosiy axloqiy normalarning davomiyligi mavjudligini ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, ma’naviyat insonni jamiki boshqa mavjudotlardan ajratib turuvchi ijtimoiy hodisa, odam ruhiy va aqliy olamining majmui, inson qalbidagi ilohiy nur bo‘lsa, kasbiy ma’naviyat kasb-hunar ta’limi tizimining kasbga yo‘naltirilgan nazariya va amaliyot bosqichidagi faoliyatidir. Har qanday muammo yechimi integrasiyalashgan bilimni talab etadi. Axborot-ta’lim muhiti chuqurlashgan bilimlar integrasiyasini, shuningdek, tadqiq qilinayotgan muammo yuzasidan fan bilimlari sohasini, balki hamkorning xususiyatlarini, uning dunyoni bilishi va tushunishini, qarashlarini bilishni ham taqozo qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dotsent, T.N.Qori-Niyoziy nomidagi O‘zbekiston pedagogika fanlari ilmiy tadqiqot instituti “Texnologiya ta’limi nazariyasi va metodikasi” bo‘limi boshlig‘I Komiljon Karimov “Professional ta’lim tizimi pedagog kadrlarini kasbiy rivojlantirishning innovatsion axborot-didaktik shakllari” (maqola)

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi Farmoni.// O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to‘plami. –T., 2017. –B.39.

3. Barkamol avlodni tarbiyalashda past saviyali «ommaviy madaniyat» salbiy ta’sirining oldini olish. Ma’ruza matni. / Mualliflar jamoasi. –T., 2013.

4. Gularam Kamilovna Masharipova, Tamara Jo‘rayevna Xo‘janova “Kasbiy ma’naviyat” fanidan (barcha ta’lim yo‘nalishlari 1 kurs magistratura talabalari uchun darslik) “Fan ziyosi” nashriyoti Toshkent – 2022

TA’LIM JARAYONIDA MOBIL ILOVALARDAN FOYDALANISHNING METODIKASI

p.f.f.d.(PhD), dots. Karshiyev Abror Amrullayevich,
Qurbonov Mehroj Akbar o‘g‘li
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
abrorkarshiyev@jbnuu.uz

Annotatsiya. Maqolada mobil ilovalardan ta’lim jarayonida foydalanishning metodik jihatlari tadqiq qilingan. Kasbiy va pedagogik faoliyat asoslarini hisobga olgan holda o‘quv jarayonining klassik tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatilgan. Shu bilan birga mobil ilovalardan foydalanib tashkil etilgan ta’lim jarayonining pedagogik xarakteri va uning bosqichlari hamda aspektlari haqida so‘z yuritilgan.